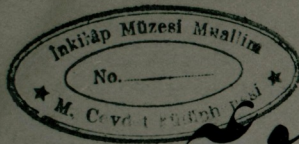

۱ تموز ۱۹۲۳

مای ۷۹

در دنجی جلد

کیلی مخمبو

وبولل اېښي فيتنده اولور .

نخسته اوزرتې بويآ كلهجق قسملرك بوكسك اولهوق پاييلسي طرژدمك بواسول اوروياده مطبعه جيلقه رابړ شكل اغش وخاوهله وجوده كښتمندي . صكره بالكنييا حك اصولي ظهور ايتدي ونخسته اوسته حكارتك ايديلكه باشلايدى . بوكون كتابلرده كوردېكز حكرك هان كافهسي كييموي حكردر . اسكيدن مطبعه لك مرتبل قدر حككارده زوى واردى . بالكنييا حك اصولي تمام ايخه حككار كندى صنعتلرله كيي م اولدېلر .

حك اثارليك مطبعه اليه رلكنده ياشادقلى عصرلرده رسملر بالكر نخسته اوزرتې قزليوب بافر وچليك لوهلر اوستنده قزليوبدرى . چونكه نخسته اليه مطلوب ايخه لكده چيركيلر حصوله كښتيله بوردى .

معنى لوحه ل اوزرتې قزليان حكردم چيركيلر ، نخسته كي قازيقي ذكل قط ، اوپوق پاييله يي ايچون ايخه چليك قلمرله قزليان چيركيلره مركب طوله ريلور وبوللر عني ايخه لكه كاغده پكردى .

برجوق بوكس رساملرك آمارى بواسولده طبع ايدهلشدر ، بولر بويلى اولهوق ده باصيلوردي . استانبوله داثر يازلش اسكي اورويآ آمريك يك سېوغنده استانبول وبوركا يه عايدنظر بويه چليك وبافر لوحه ل اوزرتې حك ايديلكر باصيلور . بوسملر اولسه يدي استانبولك برعصاولي حال وشكلى بيله تصور ايختمن قبل اوليه بقدى . بوكون واقف اسلاميه موزمسنده بولوان (Meling) ك استانبوله عايد بويك اترى بواسولده حك ايدهلش برجوق لوحه لى حاويدر . موزه هايونده استانبوله داثر انكليزجه برقع سياحتنامه وار . اونلركده چليك اوزرتې پاييلش رسملرى عايدا برشاه اتردر .

بويوله حك يايان يك مېهوراستاد لر ظهورايتشدر . بولر قويه ايشتكلرى اثارك بتوك خصوصيت صنعتكارانه لى انسانى حيزه دوشورده حك رفت وآكلايشله اقاده ايشتلشدر . شېبىدى بو اثار اوروياده ذى قيت اشيا كي آلتوب ساتيلور . انكليز حككارى ايخنده لك معتبر واك قيتدار اولالمرى اون سكزنجي عصر اواخريته واوق طوقونجى عصر بدايتلرته عايد اولالمرده . بولر

ميانده : J. Morlann, iSmith, Ward, Earlom Ward, Smith, eathley Hodjes. مېهوردر ، بومدا يايان اولوب انكترده يايلاشان Bartolozzi وادر . بولر بافر اوسته آل اليه حك ايديلكر كاغده باصيلشدر رسملردر . بولنلر دن رنجه سي بيك انكليز لراسته قدر ساتيلانلرى اولشدر . فرانسز حككارى ايخنده : Huei, Janine, De Launey, De Bucourt Decourties, Jean

ديشيدى . فى الواقع بزده بلكه خالا « حك » نامى اكننده طائيلان صنعت ، مهر حكيله بعض رومان ومكتب كتابلرلى رسملده لك ايچون مستعمل شمشير طاقوزلر اوستنه رسم كندن بشقه برشى ذكدر . اولر مژدن هيچ بزده آمار حكيدن مهم برشى كورده مسكن . نادرا بويه براتر لكيش اوله دغى « باصمه » ديه اهميت وريزلر . حالوبكه « حك » بوكون نقش (peinture) ونخت (sculpture) كي باشليجه بر شعه صنعتدر . فرانسه صنايع نفيسه اقاده ميسى نقش ، معادى ، حك موسيقى اولوق اوزره بنش شمعيدن عبادتدر اثار حكيله ايخنده اوله لرى واردركه لك بويك استادك ياعلى بويآ برلوحه سي قدر برياقده آلتوب ساتيلور ..

بر آزارضاات وپرلم : « حك » دينلنجه ماش ، حك ، نخسته معدن كي مواد اوزرتيه قازوب اوپوق يايان رسملر خاطر كاور . بواسول ترسم ، بشريت قادار اسكيدر . قبل التاريخ زمانلره عايد بويه برجوق رسملر بولونمشدر ، انسانلر او زمان اوچى سيوزى بر طاشله آفاج قبوللرى اوزرتيه رسملر حك ايدهلردى . بالاخره دمير دوزنده اخيه واسكيدن آلات اليه حك و طاشلر اوستنه حك ايديلر . هومر ، آتنيك قائلانى اليه آغا مئوتك قليبى اوستنده اوپون و محاربه عايد برجوق رسملر حك ايدهلش اولدينى ذكر ايديور . مصريلر ، يونانييلر ، روماليلر بزه بويه برجوق اترلر براتشلردر . فقط بزم « حك » ديديكيز بولركددر . بولنلرده يازده « اثار تقريه » دندر

حك ايديلن برلوحه دن طبع صورتيه متعدد نسخهلر استعمالى آتنيق ۱۶ نجى عصر ميلاديه طوغريد . اثار حكيله ديديكيز بولنلردر . اييك حكارت نخسته اوزرتيه قازلشدر . مركب سورولديكى وقت چوقورده قائلر يولر بياش قايرو كوكسكه كي چيركيلر مركي كاغده ويرمرك رسى حصوله كښتير . ژا بولنر بى اسكي زمانلردن بى رسملرى بولنلرده باصارلر . و بوكون بو زايونى اصولى حك بتون اورويآ رساملرنجه « موده » اولشدر . ژا بولنر بواسول اليه انامس اثار دن عد اولونه جى رنكله رسملر باصشلردر . بو خصوصده قوللاندقلى اغاچلر كيراز ، ارمود و اخلاموږي حك مساعد اغاچلردر .

بواسولده حكارت ايچون رسم قاچ رنكندن عبارت اوله جق ايسه اوقدر نخسته اوزرتيه آيرو آيرو عين رسى اوپولر ورنك كلجيك قسملرى طولى بر اقيلىر . بونخستلر اوزرتيه صولى بويآ سوره لر ، وايخه ژا بون كاغده يه باصار . برسرك رنكارتيه كورده بمشاش ، آتني دوما زياده نخسته سي اولور . فقط بوسملر مطبعه ده باصيلنر هر صنعتكار آليه باصار بويونظولايديركه يوز رسم باصيايه هيچ برى ديكرته تماميله بكمزم

ايك جزوى هزجدن وايكنيجيسى مشاكندن تنظيم ايدهلر لى يه المجمع ، مؤلف يله رپور [ص ۱۲ ، ۸۱ ، ۱۴۵] . قيت كيه « اعتبار يله بولنر هان بربريه معادل ومساوى ينى ۱۱ هجادن مرك اولديغه دوشونورسك ، بونختراضك نقطه نظر ملى جرحه برسب تشكيل ايده ميجي نظاهر ايدر . دوقونجى عصر چيرى مؤلفين موسيقيه سندن « عبدالقادرمراغى » لك « زبدتالادوار » نده عراق خالقك موسيقيسى هقنده وريزلن ايضاعات ، يوقاركي فكر ملى تماميله تاييد ايكنده در : اوكا نظراً عراق توكرارى « معتدل » عنوانى طرز « فاعلات فاعلات فاعلات » وزليه توركيه وياقلاسي « دوييت » زده اوقوزلر مئش . بومؤلك مثال اولانق ذكر ايتدينى شوتوركيه « دوييت » ، حقيقت حالده . اسى مانيلر كي قافيه لى ده جناسلى آذرى ايسه سيله يازلش نامر « توبوغ » مونه سييدز : سورمه معدن ك بوش يانه در

آتش عشقونك عايدم يانه در
واردى دل بيلن [بشيم] كه حان يانه در
مر كيدى يينه حاجت يانه در

اسى خالق ادب ياترك « مانى » و « فوشوق » لر نى تشكيل ايدهلر غناملره ايراضاات ادبياتده كي « نهلويات » طرزيك امتزاجدن حاصل اولان وبالحاصه بسته اليه ترنم ايديك ايچون يازليان « طوبوغ » شكلى ، دوغرودن دوغريره اوغوز توكراريك محصولدر . بونك توك وانكشاني موغول استيلا سندن اولكي زمانلره اراج ايتك برجوق نقاط نظردن دوغرو اولماز ، بنا عليه بوشكلك موغول استيلا سندن سوركا « عراق نجم » و آذربايجان حوالايتنده دودغديقى و مؤخرأ « چغتاي » ادبياتده كچكله برابر اصل اوغوز ادبياتك آذرى شمعسنه مخصوص اولدينى قوتله ادعا ايده بيليز .

كوسمى زاده محمد قزاد

استانبول دارالفنونده تورك ادبى تاريخى مدرسى

صنایع نفیسه

حکایات [gravure]

حك داثر برقاچ سوز سوله مك ايتيوز . چونكه ملكتمزده صنايع نفيسه لك ديكر شمعلرله عايد آچوق براتر حيات مشاهده ايدهلبي حالده « حكايات » عايد هيچ برشى كورميوز . حتى بياميوز .

خپلى زمان اوليور صنايع نفيسه مكتميزده حك صنفك كشادى و پارسدن بر استاد جلي موضوع بحث اولدينى زمان او فوك مافرق نافرلى : — جمث پارسدن حكاك جلبه نه لزوم وار بزم حكاك چاروشمزه اوسته حكاكى بوق ؟

يحيى مجموعه

بولو حه دن نهايت پوز رسم باصيله بيلديكي واوندن
صوكره رسم بوزولديني جهله بوسرسلر توسرولانور
ومطيعه محمولاتي كي عدايد بنز محدود اولملى
قيمتلرني آرتير .

يوك رساملرك اترلرني آلوپ ديوارلر نه آساميان
صنعت مجلر يمه حال بوسرسلردن آلورلر ديوارلرني

اقتصاديده برلين وويانهني طولديران رچوق ناديدمه
اثرلر هرگون صايله رق ائتلاف مملكتلر نه
چيگدمدر .

بواسوللردن باشقه برده اوفورت دنيلن و نه
هر نه قدر رسام طرفندن چيز بيلرسده طيغه او بوليوب
لذ ايله باقر لوحه سني يديره رك حلك ايديلن رسملر

Baptiste Moreau, Fragonard, Boucher, Wattan, مشهوردر بولرك بعضيلر هم رسام
وهمده حكاكدر. بعضيلر ده كندى اثرلرني يشقه
حكاكه حكا ايتد يرز رسده او اثر كندى اسملرله

ياد اولونور .
كرك فرانسه ده وركك انكتره ده اون بدنيحي

آمبيقى دواع

Boilly طرفندن رسم وشه نكر ك نظارنى آلتنده Noel طرفندن حكا ايدلش برفرانسز (gravure) ي [رشيد عباس بكان فولكسيونندن]

بوكمي انايايله تزيين ايتامش براو كوردمم . بوكون
اك زياده دواج بولان بواسولده ك حلكله ژابون
اصولى تحت اوزر نه قازيلش وبويالى اوله رق رساملرك
كندى آلرله باصدقلى رسملردر .

بوهايكى اصولده ك حكا اثرلى اسى حكا
كي رچوق وقت ضيا عنه وا يكنه ايله قوني قازمغه،

وارددر . المان مملكتلر نه بوكا Radierung
فرانسز لده Eau forte دوزلر . بوده يا باقير
ويا چنقواوزر نه باييلور . وال تذ كاھلر نه باصيلور .
بوكون اوروپا رساملرنك يوزده عيشى بونسكه
مشقولدر وهر رسامك آله سنده ميه حال براونق
ال مطبعه سى وارددر رسملرني كندى باصادلر .

عصره عائد حكا ياره ايتيور . چونكه قابادرلر .
ايتاليا ده مقبول اولان اثرلر اسى روما منظره لرى
ومبانى رسملردر .
المانيا ده حكا ايكنيى درجه ده قالير . فرانسز
وانسكايز حكا يره يافلا شه مزو كوزل برقول كسيونده
بولرى يوقدر . حربى متعاقب حصوله كان بجران

سبب ورمديي ايجون رساملرجه هوس ايد -
لمكدهدر . حتى نمته رينه دها قولايقله قازيلقي
اوزده لينولهوم دخي قولانيرلر .

بونلري بيان بكچوق ككاك و ائورلي سامان
بك چوق نيجار تخانه اولسنه دغا بوكون برسام
ايجون حك ايله كچمك ايجه مشكدر . مع ماني
معمار براز مستنا اولقي اوزده رسم قاضي
ونخت كي ديكر شمهله ده بوله دكلير ؟ بيوك
برشهرت صاحي اولانجه هانكي رسام هانكي
هيكتراش رفاه ايله باشا بيلور ؟ صنايعه تقسيمه
تامين ميشته خام عدايمك باشكدر . صنعت
صنعت ايجوندر و اوكا اكتساب ايدنلر طبيعتك
كوزه لكسي كورماك و كوستمك ايستينلر .

جول اسم

لسانيات

لاتين حروفاتي مسئلهسي

١٣٢٤
١٩٠٨ ميعرومليتك اعلاي زمانده ، قاهرده

يوي بر فرانسه غزتهده محررك ايدويديم .
غزته اداره خانه سنه كلكه معتادي اولان بروم
طبيي ايله مشروطيتدن ، توكياك مستقل قرياتدن
بخت ايدن افسدي طيب :

— اقدسي ، ديدى ، توركيز يازيبي
فرنكار كي صولدن صاغه يازمازلر ايسه ، ممكن
دكل ، ايلرله سزلر .

بن مخاطبك بوزنه باهراق ، كولدم .

— نه ايجون كيولورسكز ؟ ديدى

— اقدسي ، ديدم ، بوصل سوز ،

يازيبي صولدن صاغه يازمه آرتي انسان ايلرلري ؟!

طيب صوصدى .

لاتين حروفاتك استعماليه توقيمنى ادا
ايدنلري دوشونجه ، بو طبيك سوزلري خاطر مه

كلير .

لاتين حروفاتك استعمالنه طرفدار اولانلر

صديتي اعتراف ايمكك برار ، بونلر بو مسئله

ايله اصلا اشتغال ايمكك لري ياخود بك آراشتغال

ايمكك لري ظن ايمك ايستم .

لاتين حرفلريك استعمالنه طرفدار اولانلر

« توركجه يني عربيجه حرفل متصل و منفصلدر ؛

(و) و (ي) حرفلريك مختلف تافظلري وارددر ،

اوكرتمى اوكرتمى مشكدر ، لاتين حرفلري

بتون بو مشكلاتي برطرف ايدر » طرزنده دوشونورلر .

يادى نظره بودوشونش خوش كورديور

و انسان ، لاتين حروفاتي طرفدارلرينه حق

و برمهك كي اوليور . فقط مسئله اطرافليجه

تدقيق ايديلير ايسه ، لاتين حرفلريك استعمالى

بزه منفعت دكل ، مقصرت كيتير .

توركجه يني عربيجه حرفل متصل و منفصل حرفلريك

مشكل جهتي انكار ايجيور . (و) و (ي) نك
مختلف تافظلريك عرض ايتكك لري مشكلات ،
توركجه ولاينجه حرفلر ده مان مان يردر . مثلا :
(بيلمه) كلمسى لاتين حرفيله يازيله حق اولور
ايسه bilmeli اولور . طيبيدرله لاينجه حرفلي
(بيلمه) كلمسى يازقم ايجون آرز مشكلات
چكيلير ، زيرا حرفلر بيتيشك دكلدر . تكرار
ايدوم ، مشكلات ايجوق حرفلر متصل و منفصل
اولسندهدر . بشقه يرده دكلدر .

شمدى لاينجه حرفلي bilmeli كلمه سنك
تلفظي تدقيق ايديم :

لاتين حرفلي توركجه كلمه لك تلفظي . توركجه

تلفظدن بيچارق فرنسكجه اولور . فرنك

توركجه تلفظي معلومدر . آسرفقان ويا اورودن

كان سيالرك انه وورلر اوزده انگيزجه - توركجه ،

فرانسجه توركجه ، آلمانجه - توركجه ، ايتالياجه -

توركجه الخ لاتين حرفيله يازلش برطاق رهبرلر

باسيلور . سيالرك ، لاتين حرفيله يازلش كهلري

يك ييجمى برتلفظ ايله اووقد قريته نظره ، لاتين

حرفلري طرفدارلري ، لاتين حرفيله يازلش

كلمه تام توركك تلفظي ورميلاك مقصديله ،

bilmeli دمكى برنجي و صوكني (i) لك تلفظ

فرقلري آيرمق ايجون (i) لك اوسقته ، يا آلتنه ،

ياصوله ، ياسافنه بر اشارت وضع ايمك لازم كلچكي

ايلري سوزمك كارد . بوچاره طوغريدر . فقط

عين چارمه لاتين حرفلرينه تطبيق ايمكدن ايسه

توركجه يني عربيجه حرفلر تطبيق ايمك خيريدر .

بومطالعاه ، كلمه تام توركك تلفظي ورمك

ايجون ، لاتين حرفلرينه علاوه ايديلهك اشارات

ايله توركجه يني عربيجه حرفلر علاوه ايديلهك

اشارات آرمسنده هيچ برفق اولديغي سويلك

ايستم . يلكن اوزرنده ، بالاده سويلنديكي ،

متصل و منفصل حرفلري مسئلهسي قابيلركه استمال .

لرينك فائدهسي ، لاتين حرفلريك بزه تامين

ايدمه ظن اولان اولانلر قات قات بيوكد .

دها آيتيق تمثيل ايله ، دپ بيلمك لاتين حرفلريك

استمالى يك مقصود . چونكه :

١ — لاتين حرفلري ، ممالك اسلاميه يني

ربط ايدن جبل مثني قوادر ؛ ممالك مذكوره يني

يكد بركدن آيرد يني جامعه اسلاميه يني انحلاله

طوغري سوق ايدر . بوتقطه نايتم ممدور .

معلومه و اختصاصم اعتبار ايله بيوكد سوز سويلهك

برحاله بولتيوروم . عبدالحيد ثاني ادارمى زمانده

قاهره قاجدم ١٩٠٤ - ١٩٠٩ سنه لرنده

يوي بر فرانسه غزتهده چاليشدم . غزتهده كي

باشلوچه وظيفه ، مصدوم پيتان و ممالك اسلاميه دن

كلن عرب غزتهلريك سياسي مقالهلري تلخيص

فرانسجه يني ترجمه ايمك ايدى . بكا دنيان

طايتديران ، اورودا اخراجات ماناي اولان

ساختمه مديتي اوكردهن ، اهل اسلامك درددرلري

ييلدرن ، الحاصل كوزلري آجان بو وطنه اولدى .
اوزماندن اعتبارا بكونه قدر مسائل اسلاميه يني
تعقيب ايمك فرصى دوشدى و حالا دوشبور .
ايدن بيمك قناعت بودرك ، كلمه اسلاميه ك قوتى
بيوكدر ، بيويور و كيزيكه بيويوك و هيچ
حال يومه سنه مانع اوليه جقددر . بچيريكمن فلاكلى
متاركه سنه لرنده ، بوكلمه اسلاميه ك مناوتى
طوقوندى . بوقوتى توليد ايدن قرآن كرمدر .
قرآن كريمك يازيبي اهل اسلامك يازيبيدره
اهل اسلامى توحيد ايدر . بناء عليه مادامك
قرآن كريم ، عربيجه (يني توركجه) يازيبيله يازلشددر ، هر
مسلمان عربيجه يازيبي اوكرمك مجبور بونددمكددر .
مادامك بو مجبوريت موجوددر ، لاتين حرفلريك
استعمالنده - ولو قولاي اولسون - هيچ بر فائده
كورميورم ، چونكه ازوسمزد مادامك ازوسمزددر ،
لاتين حرفلريك استعمال مسئلهسي كند بيلكندن
اوزتهدن قاقاز كيدر .

بومطالعه ي ، بولنديم بر مجلسده سويلدم
و حاضر وندن يري : « اقدم ، نه اوله حق ! قرآن

كريمى لاتين حرفلرله يازارزه ديدى . بن نه فائده

كولدم . چونكه مخاطب عربيجه نك مشكلات بديوسنى

بيلويور ايدى . توركجه ده صوات اولقي يني (و) (ي)

بولقي اصلدر . حالبوكه عربيجه ده صوات اولانق

يني (و) (ي) بولقي اصلدر . اعلا قواعدى

ميداندهدر . توركجه يني لاتين يازيبيله يازديمن

كون بته توركجه ، توركجهدر ، لكن عربيجه يني لاتين

يازيبيله يازديمن كون ، عربيجه دكلدر بشقه برشيدر .

٢ — آورويا بكمونلري ، كندى لسانلري

بشقه مملكتلر ك اهاليسته اوكردهمك ايجون مادي

و معنوي فداكار قلرده بولنورلر . ممكنكمن

بو حاله شاهمدر . انگيز ، فرانسز ، ايتاليان ،

آسرفقان ، آلمان مكنتلري ، بولسارلي قوشنان

مملكتلر قارشى ، مملكتلر ده بر توجه حسي توليد

ايمك ايجون ، آچلمش مؤسسه لدر . بزه

لاتين حروفاتك استعماليه بزه لسانا دخي چوق

روايلى اولان عربيجه و عجمله توركجه اوكرمك

فرصتى ورميوب كند بيلرله عاذا « سز بزدن

آيريكين » ده بچكز .

٣ — لاتين حرفلري نيجارتمك ك انكشافه

انكدر . استانبول القلم ، استانبول ، عالم اسلامك

علمى سر كيزدر . دنياده توركجه متكم خلقى ،

فرق ميلويون فسله اولديندن ، مرجع علميلري

استانبولدر . بزالين حرفلري استعمال ايدركه

ويكر تورك عناصرى عربيجه حرفلري استعمال ايدر

ايسه ، علم و فكر مبادلسى و كتاب نيجارتي عددود

قايير يني عرفان و نيجارتمق متضرر اولور . فرداش

مملكتلر آرمسنده ، فرداشق مجو اولور كيدر .

مطبوعات محصول نيجارتي ، بيانه آتيله حق بر

ني دكلدر . استانبول شهرى هركون ياس

مطبوعات دن بيشيك اندرجه يني غزته و قوورود .

بوي ، وايش ايله اشتغال ايدنلر ك آغزندن ايتيشدم .